

Γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες - Απαντήσεις

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Διάλεκτοι της Ελλάδας: Η αντανάκλαση του πολιτισμού μας»

A1. Η ελληνική γλώσσα αποτελείται από πολλές διαλέκτους, που η καθεμία από αυτές εκπροσωπεί έναν ξεχωριστό πολιτισμό. Η ποντιακή διάλεκτος αφορά σε κατοίκους νότια της Μαύρης θάλασσας, ομιλείται, όμως, παντού και έχει επιρροές από την αρχαία ελληνική και την τουρκική. Η κρητική διάλεκτος, ακολούθως, είναι μια διάλεκτος που παρουσιάζει και σήμερα εξέλιξη, έχει επηρεαστεί από τα αρχαία ελληνικά, όπως και τα λατινικά. Τέλος, η διάλεκτος της Κύπρου αποτελεί μια διάλεκτο ξεχωριστή, η οποία εμφανίζει επιρροές από την αρχαία ελληνική, την τουρκική, την ιταλική, τη γαλλική και την αγγλική γλώσσα.

A2. α, β, β

B1.

ζωτικής = κρίσιμης
εξαφάνιση = εξάλειψη
εξελίσσεται = αναπτύσσεται
εισήλθαν = εισχώρησαν
μοναδικά = ξεχωριστά

B2.

κατάταξη
κτηνοτρόφος
μακροχρόνιος
διάλεξη
χαρακτήρας

Γ1. Στη συγκεκριμένη παράγραφο δεν υπάρχει κατακλείδα, αλλά μόνο θεματική πρόταση («Στην Κύπρο...με μοναδικά χαρακτηριστικά») και λεπτομέρειες («Η κυπριακή διάλεκτος...να την προτιμά»). Ο συγγραφέας έχει ως πρόθεση να τονίσει τα χαρακτηριστικά της κυπριακής διαλέκτου, δίχως να βγάζει κάποιο συμπέρασμα επ' αυτού.

Γ2.

Ωστόσο = αντίθεση
Επίσης = προσθήκη
Ενώ = αντίθεση

Έξυπνα και Εύκολα!

Δ1. Στο απόσπασμα χρησιμοποιείται η ενεργητική σύνταξη.

Η μετατροπή σε παθητική γίνεται ως εξής → Η τσακωνική χρησιμοποιείται περισσότερο από ηλικιωμένους ανθρώπους που ασχολούνται με την κτηνοτροφία.

Το ύφος κατά τη μετατροπή από ενεργητική σε παθητική γίνεται από ζωντανό και παραστατικό, απρόσωπο και τυπικό. Επίσης, στην παθητική σύνταξη η έμφαση δίνεται στην ενέργεια του ρήματος, ενώ στην ενεργητική στο υποκείμενο που ενεργεί.

Δ2. Το ύφος του κειμένου είναι οικείο. Αυτό φαίνεται μέσα από λέξεις καθημερινές και οικείες που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας (π.χ. μιλούνται, γλώσσα προφορική, κ.ά.).

Δ3. Στον τίτλο του κειμένου η γλώσσα χρησιμοποιείται δηλωτικά, εμπεριέχοντας, όμως, και συνυποδηλωτικά στοιχεία (Οι διάλεκτοι: Η αντανάκλαση του πολιτισμού μας). Το περιεχόμενο του κειμένου δηλώνεται μέσα από τον τίτλο και γίνεται ξεκάθαρη αναφορά σε αυτό. Ο αναγνώστης προδιατίθεται από την αρχή για το τι θα διαβάσει στο κείμενο. Ο τίτλος είναι σε μορφή ονοματικής πρότασης, με στοιχεία μεταφορικά, κάτι το οποίο κεντρίζει την προσοχή του αναγνώστη σχετικά με αυτό που θα διαβάσει παρακάτω και εξυπηρετεί την πρόθεση του συγγραφέα να εκφράσει πολύ ξεκάθαρα και παραστατικά τις διαλέκτους που υπάρχουν και το πόσο σημαντικές είναι.

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

Βιτσέντζος Κορνάρος, «Ο Ερωτόκριτος»

A1. Ο Ερωτόκριτος στον αποχαιρετιστήριο λόγο του εκφράζει τον έρωτά του προς την Αρετούσα, όμως δεν τρέφει αυταπάτες, διότι γνωρίζει πολύ καλά ότι ο πατέρας της θέλει να την παντρέψει με κάποιον από τη δική της κοινωνική τάξη («Κατέχω το κι ο κύρης σου γρήγορα σε παντρεύει...κι αλλάζει κι η όρεξή σου»). Της ζητάει, λοιπόν, ως ύστατη χάρη να τον θυμάται, όταν παντρευτεί, και συγκεκριμένα να φέρνει στον νου της τα τραγούδια που της έλεγε («Να αναδακρώσεις...ηκράτουν κι ήσβησέ μου»).

A2. Ο Ερωτόκριτος στο συγκεκριμένο απόσπασμα εμφανίζεται ως ένας πολύ ερωτευμένος άνθρωπος, ο οποίος, όμως, γνωρίζει την κατάσταση κι αρχίζει να χάνει τις ελπίδες που είχε για τον έρωτά του με την Αρετούσα («Κατέχω το.....η όρεξή σου»). Είναι, δηλαδή, αρκετά συνειδητοποιημένος και ειλικρινής για το τι μέλει γενέσθαι και δείχνει να έχει συνειδητοποιήσει τη μοίρα του. Εκφράζει, ακόμα, την απογοήτευσή του και τη θλίψη του γι' αυτό που του συμβαίνει και εύχεται μόνο να τον θυμάται για την αγάπη του («Μια χάρη αφέντρα.....κι ήσβησέ μου»).

Έξυπνα και Εύκολα!

B1. Το ποίημα του Βισσέντζου Κορνάρου ανήκει στην παραδοσιακή ποίηση. Τρία από τα στοιχεία που το κατατάσσουν στην κατηγορία αυτή είναι τα εξής:

- έμμετρος στίχος (ιαμβικός δεκαπεντασύλλαβος)
- ύπαρξη ζευγαρωτής ομοιοκαταληξίας (μέσα-αρέσα)
- χρήση ποιητικού λεξιλογίου («Λόγιασε τά' παθα για σε να με πονεί η καρδιά σου»).

B2.

- Παρομοίωση: «Κι όντε σα νύφη στολιστείς σαν παντρεμένη αλλάξεις»
- Υπερβολή: «Και πώς να ζήσω δίχως σου το χωρισμόν εκείνο»

Τα συγκεκριμένα σχήματα λόγου προσδίδουν ζωντάνια και παραστατικότητα στο ποίημα, δημιουργούν συναισθηματική φόρτιση και προσελκύουν την προσοχή του αναγνώστη.

B3. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα γίνεται χρήση α' ενικού προσώπου, το οποίο προσδίδει έναν βιωματικό, εξομολογητικό τόνο στο ποίημα («Κι αποκεί να ξενιτευτώ»). Μέσω του προσώπου αυτού, μεταδίδονται πιο άμεσα οι σκέψεις και τα συναισθήματα του πρωταγωνιστή και πραγματοποιείται η ταύτιση του αναγνώστη με τα δρώμενα.

B4. Ο Ερωτόκριτος, αν και είναι αφηγηματικό ποίημα, παρουσιάζει πολλά στοιχεία θεατρικότητας. Αρχής γενομένης, ο λόγος του Ερωτόκριτου προς την Αρετούσα προσδίδει έντονη δραματικότητα στο ποίημα. Παράλληλα, στο ποίημα, διακρίνεται μια σκηνοθετική οργάνωση του χώρου και των προσώπων, σαν να παρακολουθούμε μια θεατρική παράσταση, βλέπουμε τα πρόσωπα να μιλούν και να κινούνται και αποκτάμε έτσι την αίσθηση πως γινόμαστε θεατές της δράσης τους.

B5. Η γλώσσα του ποιήματος είναι η δημοτική με στοιχεία του κρητικού ιδιώματος («Ο κύρης σου μ' εξόρισε εις τση ξενιτιάς τη στράτα», «γλήγορα σε παντρεύγει», «τό'θελες πλιό»).

Γ1. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα υπάρχουν αρκετά στοιχεία τα οποία υποδηλώνουν την πατριαρχική κοινωνία της εποχής στην οποία γράφτηκε το ποίημα. Ο πατέρας της Αρετούσας είναι εκείνος που παίρνει τις αποφάσεις για τη ζωή της κόρης του και μάλιστα για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα, όπως ο γάμος. Είναι αυτός που θα επιλέξει τον άντρα που θα παντρευτεί και δεν δέχεται οποιαδήποτε αντίρρηση. Οι γυναίκες ουσιαστικά την εποχή εκείνη ήταν υποχείρια των ανδρών της οικογένειας, μένοντας αμέτοχες σε οποιοσδήποτε αποφάσεις για τη ζωή τους («Κατέχω το κι ο κύρης σου γλήγορα σε παντρεύγει,.....κι αλλάσσει η όρεξή σου»).

Έξυπνα και Εύκολα!

Κατά τη γνώμη μου, μπορούν να γίνουν αποδεκτές οι αντιλήψεις που προβάλλονται στο ποίημα για την εποχή που γράφτηκε, δεδομένων των απαρχαιωμένων αντιλήψεων που επικρατούσαν. Το αρνητικό είναι, βέβαια, πως και σήμερα παρατηρώ ότι υπάρχουν παραδοσιακές αντιλήψεις για τους κοινωνικούς ρόλους, που δεσμεύουν την ελευθερία και τις επιλογές μου. Κάποιες πατριαρχικές και ανδροκρατικές αντιλήψεις επιβιώνουν ακόμα και στις μέρες μας και επηρεάζουν τη σκέψη, τη συμπεριφορά και τις επιλογές των ανθρώπων γύρω μας, οι οποίοι μας αντιμετωπίζουν διαφορετικά. Αυτό δεν θα έπρεπε να συμβαίνει σε μια κοινωνία του 21ου αιώνα, όπου οι άνθρωποι έχουν σημειώσει τόσες νίκες για την ισότητα και την ελευθερία. Δεν θεωρείται πλέον η γυναίκα να αντιμετωπίζεται ως ένα κατώτερο ον που δέχεται άβουλα τις προθέσεις των ανδρών του περιγύρου της, αλλά ως κοινωνικό ον που αποφασίζει ελεύθερα για τη ζωή και το μέλλον του.